Ilmastolain muuttaminen – kunnan ilmastosuunnitelman laatimista koskevan velvoitteen poistaminen

Ympäristövaliokunta, 24.10.2024

JAANA HALONEN, Ilmastopaneelin jäsen, Johtava tutkija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

SUOMEN ILMASTOPANEELI

Kuntien ilmastotyö on merkittävää ilmastotavoitteiden saavuttamisessa

- Suomella on haasteita saavuttaa taakanjakosektorin v. 2030 päästövähennysvelvoite.
  - Kuntien toiminta on sisällytetty keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) ns. poikkileikkaaviin toimintoihin, joilla pyritään vauhdittamaan taakanjakosektorin päästövähennyksiä.

- Kunnat tekevät alueellaan merkittäviä ilmastoratkaisuja liittyen kaavoitukseen, maankäyttöön, liikennesuunnitteluun, julkiseen liikenteeseen, energiayhtiöiden omistajaohjaukseen sekä julkisiin hankintoihin.
  - Kunnan tekemisillä vaikutetaan alueen asukkaiden ja yritysten mahdollisuuksiin toimia ilmastoasioissa.
  - Toiminta on myös osa elinkeinopolitiikkaa, jolla edistetään puhtaan siirtymän investointeja ja liiketoimintamahdollisuuksia.
  - → Vaikea perustella, ettei ilmastolakia sovelleta kunnan viranomaisiin.

- Kyse myös kuntien eriarvoistumisesta sekä reilun ja puhtaan siirtymän hyötyjen jakautumisesta epätasaisesti.
  - Suunnitteluvelvoitteen ja sitä tukevien määrärahojen poisto uhkaa asettaa kunnat ja niissä asuvat kansalaiset eriarvoiseen asemaan siinä suhteessa, kykenevätkö ne huomioimaan mm. sopeutumiseen liittyvät näkökohdat päätöksenteossa sekä tekemään ilmastokestäviä hankintoja ja muita sopeutumiseen ja hillintään liittyviä ratkaisuja.

- Sen sijaan, että ilmastosuunnitelmat olisivat hallinnollinen taakka ja kuluerä kunnille, ne ovat oikein toteutettuina mahdollisuus parantaa kunnan taloutta ja edistää alueen elinvoimaa.

  → Kotimaista työllisyyttä tukemalla ja kustannustehokkaita päästövähennystoimia edistämällä valtion kustannukset todennäköisesti vähenevät enemmän, kuin kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen toteuttaminen maksaisi.

- Lain velvoite laatia ilmastosuunnitelma johtaa siihen, että pienet kunnat hakeutuvat herkemmin yhteistyöhön muiden kuntien kanssa, jolloin myös ilmastotyön mahdollisuudet avautuisivat niille varmemmin.

- Lakiesityksessä esiin nostetun EU-rahoituksen saaminen ilmastosuunnitelmien tekemiseen edellyttäisi erityisesti pienempien kuntien tukemista EU-rahoituksen piiriin saamisessa.

→ Ilmastopaneeli esittää, ettei kuntien ilmastosuunnitelmien laatimisen velvoitetta peruta edellä mainituista syistä.

- Ilmastopaneeli näkee hyvänä, että Suomen ympäristökeskuksen lakisääteistä tehtävää päästötietopalvelun ylläpitäjänä jatkettaisiin. Päästötietopalvelun ylläpito on kuntien ilmastotyön perusta. Lisävelvoite edellyttää tekijäorganisaatiolle aikaisemmin sovitun määrärahan (50 000 euroa vuodessa), joka on työn merkityksellisyyteen nähden vaatimaton rahasumma.

Kiitos!

JAANA HALONEN
jaana.halonen@thl.fi

ILMASTOPANEELI
info@ilmastopaneeli.fi